

**PRÁVNICKÁ
FAKULTA**

Posudek oponenta habilitační práce

Univerzita Karlova

Fakulta

Právnická fakulta

Obor řízení

Trestní právo

Uchazeč

JUDr. Bc. Vladimír PELC, Ph.D.

Pracoviště uchazeče, instituce

Odborný asistent, Univerzita Karlova,
Právnická fakulta, Praha

Habilitační práce

Krajní nouze v trestním právu

Oponent

prof. JUDr. Marek FRYŠTÁK, Ph.D.

Pracoviště oponenta, instituce

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Brno

I.

Autor si ke zpracování zvolil krajní nouzi jako jednu z okolností vylučujících protiprávnost. Jedná se o institut, jehož podstatou je stručně řečeno to, že jedna hodnota je obětována k záchraně hodnoty jiné, který provází spolu s nutnou obranou společnost od nepaměti, neboť jejich kořeny můžeme nalézat již v římském právu. V historii tyto instituty suplovaly státní moc, neboť v období středověku nebylo v možnostech státu bránit veškerá práva svých občanů. Byl zde tedy povolen stav, kdy občan může při bránění vlastních práv způsobit újmu či škodu druhému. Nejen ve středověku, ale i v moderních dějinách, jsou okolnosti vylučující protiprávnost obzvláště důležité pro každodenní život, protože zajišťují ochranu subjektivních práv občanů ve chvíli, kdy by zásah ze strany veřejné moci přišel příliš pozdě nebo nepřišel vůbec.

Krajní nouze je institut, se kterým se nesetkáváme pouze v právu trestním, ale i např. v právu občanském či právu správním. Je to ale právě trestní právo, které mu věnuje největší pozornost.

Je třeba poznamenat, jak uvádí sám autor, že se nejedná pouze o téma juristické, ale krajní nouze nestála a nestojí ani mimo zájem právních teoretiků a filozofů, jelikož jde mnohdy o situace, které jsou právě na hraně mezi právem a morálkou.

Jednání v krajní nouzi má tak z povahy instituty nejen následky trestní, ale i mimotrestní, což by si měli uvědomovat zejména trestní soudci, kteří uvedené jednání posuzují. Tuto skutečnost reflektuje i autor a uvedené aspekty tak zákonitě musí akcentovat, resp. akcentuje v jeho práci.

Právě tyto přesahové mimotrestní souvislosti dávají čtenáři ideální možnost hlouběji pochopit podstatu a smysl celého institutu a jeho postavení v rámci právního řádu. Autorovi se tak podařilo zpracovat komplexní pojednání o zvoleném tématu. Neopomínají ani historické a filozofické východiska, která mohou být pro nás i v současné době velmi poučná, protože právě na jejich základě a jejich detailním rozboru a pochopení si můžeme uvědomit, proč byl v uvedené době tento institut pojímán určitým způsobem a my tak máme ideální možnost pochopit právní úpravu *de lege lata*. V té souvislosti pracuje např. se známou kazuistikou 19. století týkající se jednání ve stavu krajní nouze, jako je např. *U.S. v. Homes* nebo vesnice *Turuchansk* ve východní Sibiři, na které chce blíže přiblížit výše uvedené.

Autor si navíc uvědomuje, že řadu filozofických východisek nelze pouze bezmyšlenkovitě přejímat a odkazovat na ně, ale mnohá si zaslouží polemiku s nimi vycházející z toho, že nebyly následně zcela správně pochopeny a interpretovány. Zaujalo mě taktéž pojednání o vhodnosti užití pojmu „krajní nouze“ v právní úpravě z hlediska jeho povahy a obsahu.

Výše zmiňované pojetí zpracování práce autorovi umožnilo realizovat obecný cíl práce spočívající v precizní analýze krajní nouze v širších souvislostech, včetně otázek sporných a problematických. Ve vztahu k tomuto cíli si taktéž klade dílčí výzkumné otázky, odpověď na které sumarizuje v závěru své práce.

Že jde o téma stále aktuální i v současné době, dokládá autor na řadě případů toho, kdy krajní nouze často velmi akcentuje při řešení otázek terorismu ve vztahu k únosu/sestřelení uneseného letadla s civilními pasažéry – tzv. scénář Renegade (únos letadla Lidovou frontou pro osvobození Palestiny v roce 1968 nebo útoky v USA 11. září 2001), nelegální migrace (tzv. Arabské jaro) a velmi aktuálně pandemie COVID-19 (rozhodování u pacientů v případě nedostatku tzv. vzácných zdrojů - nedostatek plicních ventilátorů nebo lůžek s mimotělním oběhem, Heinzovo dilema nebo zločinci nouzového stavu, jinak řečeno kriminalita z nouze).

I přesto všechno, co bylo zmíněno výše, je krajní nouze stále pomyslně stranou vědeckého zájmu a zkoumání a stojí ve stínu „populárnější“ nutné obrany. Kupodivu tak paradoxně literární zázemí o toto institutu není v česky psané odborné literatuře nikterak obsáhlé. K prolomení těchto pomyslných ledů může přispět právě autorova práce, kterou velmi oceňuji. Jeho ucelené zpracování dané materie určitě bude konkrétním přínosem pro právní teorii a může být odrazovým můstkem k dalším, a detailnějším úvahám o dílčích otázkách a vybraných aspektech a tím sloužit k rozvoji vědního oboru.

V závěru této úvodní části jen drobnou poznámku, je zřejmé, že autor svou práci psal jako monografii, která skutečně následně vyšla „PELC, V. Krajní nouze v trestním právu. Praha: Leges. 2021, 344 s. ISBN. 978-80-7502-530-2, což samozřejmě možné je, ale zmiňuji to proto, že autorovi občas v rukopisu textu hodnocené práce zůstal pojem „monografie“.

II.

Struktura práce, východiska výzkumu a zpracování tématu, včetně vytyčení cíle, výzkumných otázek a metod zkoumání jsou v práci velmi detailně rozebrány a považuji je za vhodné, jelikož v jejich rámci autor zpracovává své téma od obecného ke zvláštnímu. Mimo úvod a závěr je monografie rozdělena do čtyř stěžejních kapitol, které jsou dále podrobněji vnitřně členěny, což zvyšuje přehlednost textu.

Co se týká vlastního obsahu práce, mnoho bylo již zmíněno výše. Celou práci se prolíná detailní a precizní zpracování stanovené materie a jako červená niť se jí vine práce s konkrétní kazuistikou představovanou vybranými soudními rozhodnutími, která jsou vhodně propojovány se zpracovávanou teoretickou materií. Tím se nepřímo teorie uvádí v život. Navíc detailnímu rozboru a analýze vybrané kazuistiky věnuje samostatnou kapitolu své práce.

Jeho vlastními úvahami, názory a komentáři, včetně úvah de lege ferenda, je ve vztahu k problematickým a z autorova pohledu diskutabilním aspektům, ať již teoretickým či praktickým, krajní nouze fakticky protkána celá práce. Autor se taktéž nevyhýbá ani polemice se zažitými, obecně akceptovatelnými výklady trestněprávní nauky a samozřejmě i s popisovanou kazuistikou. Jeho závěry jsou vždy řádně zdůvodněny a argumentačně podloženy. V tom všem lze spatřovat jeho přínos.

III.

Hodnocená práce je psána čtivým, přitažlivým a srozumitelným způsobem. Oceňuji, že autor dokázal svoje téma zpracovat tak, že je pochopitelné i pro čtenáře, který nemá trestněprávní znalosti a tohoto tak bezesporu zaujme.

Co se týče její formální stránky, tato obsahuje všechny standardy požadované pro tento druh kvalifikačních prací. Je vybavena dostatečným, vnitřně členěným, seznamem použité literatury, a to včetně literatury cizojazyčné. Je taktéž doplněna rozsáhlým, a z mého úhlu pohledu až nadstandartním, seznamem odkazů. Z hlediska formálního nemám k předložené práci žádné podstatné výhrady.

IV.

Závěr

Habilitační práce JUDr. Bc. Vladimíra Pelce, Ph.D., na téma „Krajní nouze v trestním právu“ **SPLŇUJE** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Trestní právo.

PRÁVNICKÁ
FAKULTA

Navrhuji, aby po úspěšné obhajobě byl JUDr. Bc. Vladimíru Pelcovi udělen vědecko-pedagogický titul docent v oboru trestní právo.

V.

Dotazy oponenta v rámci obhajoby habilitační práce

1. Je termín „krajní nouze“ dostatečně výstižný z hlediska povahy a obsahu tohoto institutu nebo je třeba jej nahradit pojmem jiným/mi, který by pokrýval variabilitu jednání dle právní úpravy de lege lata souhrnně označovaného jako “krajní nouze“
2. Je možné a potřebné vytvoření právní úpravy týkající se sestřelení uneseného letadla (scénář Renegade)
3. Měl by český trestní řád obsahovat výčet nepřipustných vyšetřovacích metod
4. Jak pohlížet na skutečnost, že Izrael oficiálně schvaloval, resp. schvaluje týrání vězňů při výsleších
5. Vylučuje krajní nouze protiprávnost
6. Měl by být výčet okolností vylučující protiprávnost/trestní odpovědnost taxativní (viz Slovensko) nebo demonstrativní
7. Je nezbytné, aby krajní nouze byla vymezena v právní úpravě nebo by stačilo vymezení pouze v judikatuře
8. Možnost jednání v nutné obraně/krajní nouzi proti tomu, kdo jedná v krajní nouzi, resp. proti tomu, kdo krajní nouzi sám svým jednáním vyvolal

V Brně dne 14. listopadu 2021

prof. JUDr. Marek Fryšták/Pf.D.